

1 § Aktuell debatt: Förekomsten av riskkapitalbolag i den skattefinansierade välfärden

Anf. 1 JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Detta är en efterlängtd debatt men också en försenad debatt – kanske till och med en medvetet försenad debatt. Vi begärde den i höstas under pågående vårdskandaler. Men om regeringen hade hoppats att stormen och därmed intresset för frågan nu skulle ha lagt sig hade man fel.

Herr talman! Den socialdemokratiska riksdagsgruppen har begärt en aktuell debatt om förekomsten av riskkapital i den skattefinansierade välfärden och möjligheten att föra över pengar till så kallade skatteparadis. Vi gör det eftersom det har framkommit att flera aktörer inom skola, vård och omsorg bedrivit en synnerligen aktiv skatteplanering i syfte att minimera eller helt undvika att betala skatt.

Vi gör det eftersom medborgarna har rätt att förvänta sig att deras inbetalda skattepengar går till att trygga och utveckla välfärden. Att delar av dessa skattemedel ska plockas ut ur verksamheten som aktieutdelning eller bli till vinster som plockas ut vid försäljningar är oacceptabelt.

Det har också framkommit allvarlig kritik av främst vårdkvaliteten inom äldreomsorgen. Särskilt har företaget Carema Care uppmärksamats för allvarliga brister. Anhöriga och personal har i flera medier bland annat berättat om undernäring och liggsår bland de gamla samt brist på personal och vårdutrustning. Samtidigt har koncernen Ambea, där Carema Care ingår, ökat sin nettovinst kraftigt. Bonusar till chefer har också förekommit.

Avancerad skatteplanering gör att vinster dessutom inte ens beskattas i Sverige utan i skatteparadis i Engelska kanalen. Skattesystemets legitimitet bygger på att enskilda företag betalar skatt i förväntad omfattning. Vi anser att det är hög tid för Sveriges riksdag att bekänna färg och redovisa hur vi ska säkerställa att skattemedel går till det som de var avsedda för och hur vi tänker ta vårt ansvar för att trygga kvaliteten i vården, skolan och omsorgen.

Jag ser fram emot en konstruktiv debatt.

Anf. 2 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Låt oss börja med att ta som utgångspunkt för debatten vad det är för samhälle vi vill ha i Sverige. Vi vill att det svenska sam-

Aktuell debatt:

*Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

hället ska präglas av tillväxt, öppenhet, omställning och kunskap. Det ska präglas av arbete, arbetslinjen och utbildning som stärker människor på arbetsmarknaden. Men det är också viktigt att vi har en välfärdsstat. Det är viktigt att vi har en sammanhållning i vårt land som gör att vi inte bygger in klyftor och konflikter.

Här har Sverige lyckats bättre än praktiskt taget alla andra länder. När OECD strax före jul i sin rapport *Divided We Stand – Why Inequality Keeps Rising* utvärderar skillnaderna landar man i slutsatsen att Sverige har de minsta välfärds- och inkomstskillnaderna när man tar hänsyn till att vi också tillhandahåller välfärdstjänster till alla.

Sverige har den högsta sociala mobiliteten så som OECD mäter det. Utbildningsarvet spelar minst roll i Sverige. I omfattande statistik belägger man att de mest utsatta i det svenska samhället ofta har det bättre än i de flesta andra. Risken för allvarlig materiell fattigdom är mindre i Sverige och de nordiska länderna än i praktiskt taget alla andra länder.

Varför är det på det sättet? Jo, därför att vi menar att välfärd är att alla människor kan forma sitt liv, att de har resurser att göra det och att de kan välja sin väg genom livet med hjälp av stöd när det behövs, med grundläggande resurser som ger dem en plattform att stå på. Vi tror att den effektivaste omfördelningen är skola, barnomsorg, sjukvård och äldreomsorg för alla efter behov. Det utjämnar skillnader i välfärd och underlättar för människor att forma sitt liv.

Det är så vi vill att det svenska välfärdssamhället ska vara. Det är den rollen vi vill att det ska spela.

Det här är ett omfattande åtagande. Vi använder ungefär 50 procent av vår bnp till offentliga utgifter. Det är en av de högsta nivåerna bland alla länder. Den är ungefär lika hög som den var för ungefär tio år sedan och omfattar ungefär 25 procent av alla sysselsatta i Sverige som jobbar i den offentliga sektorn. Det är den högsta nivån tillsammans med Norge och Danmark.

De sociala utgifterna är i Sverige högre än i praktiskt taget alla andra länder. Det gäller när vi tittar på barnomsorg, det gäller när vi tittar på omsorg och långtidsvård, det gäller när vi tittar på utbildning och forskning och det gäller när vi tittar på sjukvård. Vi presterar genomgående bra resultat i jämförelse med andra länder. På utbildningssidan skulle det kunna ske förbättringar, men genomgående är Sverige ett land som lägger stora resurser på sammanhållning och på att skapa välfärd för alla.

Det har också skett stora satsningar under de senaste åren. När man ser på tv får man ibland intrycket av att det pågår en brutal nedrustning av den svenska välfärdsstaten som nu ligger i spillror. Men resurserna inom förskolan från 2006 till i dag har ökat med 25 procent, i gymnasieskolan 15 procent, för funktionshindrade strax över 20 procent, för primärvården lite över 20 procent och för specialistvården också lite över 20 procent. Det har alltså skett en påtaglig resursökning i delar av den svenska välfärden.

Kvalitet, tillgänglighet och valfrihet – det är det som i dag är den svenska välfärden. Det är det vi tror på, men när det gällde valfrihet och tillgänglighet var det tyvärr så att vi tidigare hade stora brister. Det fanns en likformighet i de svenska välfärdssystemen som var djupt besvärlig. Elever och föräldrar var utan inflytande, personal hade bara kommunala arbetsgivare eller landstinget att vända sig till.

Detta har valfrihetsreformerna ändrat på, och det är en stor förbättring av det svenska samhället. Det ökar människors makt och egna inflytande.

Det finns nu alternativ, men huvuddelen av all verksamhet är offentlig. Mellan 75 procent för barnomsorgen och 95 procent av sjukhusvården är offentlig verksamhet. På praktiskt taget varje område har den offentliga sektorn en helt dominerande ställning på mellan 75 och 95 procent av brukare, personal och resurser. Det är rätt viktigt att man har den bilden klar för sig så att man inte tror att det nu har skett en dramatisk förskjutning, där all välfärd i Sverige produceras av privata företag. Så är det alltså inte.

Låt oss också ta skattefrågan. Skatter ska betalas. Vi kan ha låga skatter och bra näringslivsvillkor om man betalar sina skatter. Bra företag producerar bilar, elektroniksystem eller vård tillsammans med sina anställda, för sina kunder, i samklang med samhället. Det är så ett bra företag fungerar. Då uppfyller man sina plikter. En av de plikterna är att betala sina skatter. Då anstränger man sig inte genom konstiga konstruktioner att flytta skattebetalningarna till Caymanöarna eller till något annat skatteparadis.

Det problem vi talar om uppkom på grund av att den socialdemokratiska regeringen för ett antal år sedan förändrade beskattningen av onoterade andelar. Den förändringen, menade man, var nödvändig för att få ett bättre fungerande näringslivsklimat. Så kanske det var. Men det skapade en möjlighet att bygga räntesnurror internt i bolagen. Dem har vi stängt. Det skapade så småningom också möjligheten att bygga dessa externa räntesnurror. Dem håller vi på att stänga.

Girighet kan inte vara ledmotivet för företagande. Samhällsansvar för att bygga lönsamma företag som tillsammans med personal och kunder effektivt producerar det kunderna vill ha och betalar de skatter samhället efterfrågar är vad denna debatt handlar om.

Vi tror på valfrihet. Vi tror på välfärd. Därför tror vi också på att man ska betala sina skatter. Möjligheterna till skattesmitning och undandragning av skatt ska stängas, och det är det denna regering arbetar för. (Applåder)

Anf. 3 JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Ett samhälles civilisationsgrad avgörs av hur vi behandlar våra barn och våra gamla. Vi måste kunna känna oss trygga med att när ålderdomen oombedd kommer ska vi få en god omvårdnad av hög kvalitet utifrån våra behov.

Vi socialdemokrater har inget emot vinst i betydelsen ett företagsekonomiskt överskott. Överskott behövs för att kunna investera och kunna utveckla.

Men i offentlig verksamhet, när vi sysslar med vård, skola och omsorg, borde det vara självklart att vinsten har en annan roll än när vi tillverkar bilar och datorer. Kommuner och landsting drivs inte för att ge andra överskott än just sådana som behövs för investeringar och utveckling av kvaliteten i verksamheten.

Det finns ett långsiktigt tänkande utifrån analyser av vilka behov som vård, skola och omsorg måste klara av, behov som individen har, men också behov som det gemensamma har utifrån hur Sverige som nation ska kunna fortsätta fungera väl, ha hög tillväxt och kunna konkurrera.

Inte minst därför måste fortsatta satsningar och ett fortsatt arbete ske för att utveckla velfärden.

Vi har inte råd med att skattepengar som skulle kunna ge oss en ännu bättre vård och en ännu bättre omsorg i stället tickar ut som vinster. Tanken med mångfalden och valfriheten inom velfärden har varit att andra aktörer än kommuner och landsting skulle kunna tillföra nya idéer och arbetsmetoder. Man brukar nämna kooperativa sammanslutningar av människor och personalkooperativ, stiftelser och idéburna entreprenörer som goda exempel.

Den stora frågan är dock vad de privata storkoncernerna tillför och, ännu mer, om riskkapitalbolag kan vara lämpliga ägare till skola, vård och omsorg. Ska inte riskkapital satsas i nya, osäkra projekt? Är inte själva riskkapitalbolagets idé att kortvarigt gå in som ägare för att, som det heter, förädla företaget för att sedan sälja det vidare med en god vinst. Men vilken risk finns det i skattefinansierad verksamhet? Är det lämpligt att skolor och äldreboenden ständigt byter ägare och huvudmän?

Svenska folket tvingas nu se på när miljarder av deras skattepengar lämnar vården, skolan och omsorgen. Detta vill vi socialdemokrater göra någonting åt. Eftersom andra länder i Europa klarar av att ha valfrihet samtidigt som de har betydligt mer restriktiva regler kring hur skattemedel används borde detsamma kunna gälla i Sverige.

Vårt förslag i höstens budgetmotion, som kom före vårdskandalerna, var att skyndsamt utreda en bättre ordning. En sådan utredning bör bland annat ta sin utgångspunkt i följande:

- Likalydande och höga krav på kvalitet ska ställas på privat, kooperativ och kommunal verksamhet.
- Det ska vara möjligt för elever, patienter och brukare att ta del av jämförelser som belyser kvalitet, resultat och inriktning av de olika verksamheterna.
- Offentlighetsprincipen ska gälla i all skattefinansierad verksamhet. I dag gäller inte offentlighetsprincipen privata huvudmän.
- Alla anställda i skattefinansierad verksamhet ska ha rätt till meddelarfrihet. I dag gäller meddelarfriheten enbart anställda i offentligt driven verksamhet.
- Lex Sarah måste utvidgas till att gälla anställda i all skattefinansierad verksamhet. Reglerna i lex Sarah om att de anställda i äldre- och handikappomsorgen har både rätt och skyldighet att direkt anmäla missförhållanden till socialnämnden gäller i dag inte i privat verksamhet. Där ska man i stället rapportera till bolaget som i sin tur ska rapportera vidare.
- Ett grundläggande krav i skattelagstiftningen bör vara att de koncerner som äger företag inom vård, skola och omsorg inte tillåts att undandra vinster från beskattning genom att tillämpa orimligt höga räntesatser på internlån mellan koncernbolag och dotterbolag.

Förvisso föreslog finansministern ändringar 2008, men hur har det varit med uppföljningen? Det var inte finansministern utan medierna som

började sammanställa uppgifter om hur riskkapitalbolagen tricksade med internlånen.

Eftersom medierna helt riktigt har identifierat de borgerliga partierna som drivande när det gäller att öka antalet privata aktörer blev också trycket på regeringen hårt när missförhållanden och vanvård uppdagades i dessa privata bolag. Regeringen och finansministern tvingades agera under galgen och gav Socialstyrelsen i uppdrag att undersöka eventuella kvalitetsbrister och skillnader mellan kommunal och privat äldreomsorg, samt att ta fram vägledning för upphandling, avtal och uppföljning.

Skatteverket fick i uppdrag att kartlägga och granska företag inom vård, skola och omsorg, särskilt med avseende på ränteavdrag.

Så långt allt väl, men sedan tycker jag att regeringen helt tappade bol-len.

Regeringen avser att återkomma först under 2012 med förslag på skärpningar kring ränteavdragen. Dessa kan eventuellt börja gälla tidigast 2013.

En utredning om meddelarfrihet i privat driven välfärd ska tillsättas, men först till sommaren 2012, vilket är helt obegripligt.

Ekonomi och politik handlar i dag alltmer om tid. Kapitalets allt större rörlighet och omsättningshastighet kräver snabba reaktioner. Regeringens förslag är inte tillräckliga för att komma åt vare sig kvalitetsproblem eller problemet med att skattemedel försvinner ur välfärden genom stora vinster.

En förändring av ränteavdragen löser heller inte problemet med att vinstmaximering på välfärdstjänster leder till besparingar på kvaliteten. Förändrade ränteavdrag innebär som bäst att välfärdsföretag som i dag registrerar sina vinster i skatteparadis i stället börjar betala skatt i Sverige. Även om så sker kvarstår problemet med att stora vinster som uppstår ur skattemedel försvinner ur välfärden.

Vi behöver börja diskutera ett ramverk för icke-offentliga aktörers verksamhet inom vård, skola och omsorg. Jag hoppas att det är det vi ska göra här i dag.

(Applåder)

Anf. 4 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det brukar sägas att ett samhälles värdighet hänger på hur bra det är på att ta hand om sina svagaste. Om det stämmer har Sverige stora problem. Vi har under det senaste året fått se chockerande exempel på hur äldre får gå allt längre tid med använda blöjor för att spara pengar, hur vårdbehövande binds fast i sängen på äldreboendet för att det är brist på personal. Vi har fått se hur vinster från skolor med hjälp av avancerade konstruktioner förs ut ur landet till riskkapitalbolag i skatteparadis. Det är fullständigt oacceptabelt.

För oss i Miljöpartiet handlar den här debatten i grunden om mänskliga rättigheter. Den handlar om rätten för varje individ att få vård och omsorg efter sina behov, om rätten för våra äldre att mötas med värdighet och vänlighet i äldreomsorgen. Det handlar om rätten för våra barn att få en utbildning som skapar en god grund för dem i vuxenlivet och i yrkeslivet.

Miljöpartiet är öppet för företagande inom välfärden. Det är för att vi vill ge möjligheter till alla de eldsjälar som har idéer och passion för att

Prot. 2011/12:67
3 februari

Aktuell debatt:

*Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

förbättra verksamheterna. Det kan vara en lärare som har visionen av en skola som sätter elever och utbildning allra främst, en sjukskötare med mångårig erfarenhet som vet hur man kan driva vårdmottagningar där patientens behov alltid kommer först och föräldrar som vill driva en kooperativ förskola med en inriktning som passar just för deras barn. Det är för dem och deras visioner som vi i Miljöpartiet vill ge möjlighet att genom företagande driva verksamheter inom välfärden.

Tyvärr har vi kunnat se också exempel på hur den möjligheten missbrukas. Jag vill vara tydlig med att vår drivkraft aldrig har varit att bereda väg för dem som i första hand drivs av att göra ekonomisk vinst i välfärden. Vår syn är i stället att företagen inom välfärden i första hand måste drivas av en vilja, en passion att få människor att må bättre, att lära sig mer, att bli friskare, att utvecklas.

Samtidigt är det självklart viktigt inom välfärdssektorn att varje verksamhet har en trygg ekonomi som går runt, som skapar överskott som sedan kan investeras för att få ännu bättre verksamhet.

Verksamheter som drivs i företagsform behöver också ha möjligheten att använda överskott till vinstutdelning. Miljöpartiet vill inte ta bort den möjligheten. Däremot säger vi tydligt att vinstintresset aldrig får gå före verksamhetens kvalitet eller resultera i för låg bemanning eller ovärdig omvårdnad. Vinstkrav får aldrig vara en bakomliggande orsak till minskad lärartid i skolan.

För att komma åt detta vill vi att företag inom välfärdssektorn alltid tydligt ska redovisa hur man planerar att hantera sin vinst. Vi ser att det i de allra flesta fall går utmärkt att kombinera lönsamhet med hög kvalitet. De allra flesta friskolor precis som de allra flesta kommunala skolor håller hög kvalitet, men tyvärr finns det även undantag. Som Johannes Åman skrev i Dagens Nyheter nu i vintras: "Vinst är inget negativt när skolor drivs så att elever och lärare trivs och resultaten blir goda. Men när riskkapitalbolag utan erfarenhet av utbildning försöker göra klipp genom att köpa upp friskolekoncerner och i hög takt starta nya skolor ringer varningsklockorna."

Herr talman! Varningsklockorna borde ringa hos alla partier, men ändå framstår regeringen som handfallen. Moderaterna skrev i går på DN Debatt att de tillsätter en arbetsgrupp för att se över problemen. Så kan man göra, herr talman, om man mest vill skjuta frågan på framtiden. Men vi i Miljöpartiet nöjer oss inte med det. Vi har redan gått från ord till handling. Vi har redan kommit med politiska förslag som kan genomföras i praktiken. Tydligare än så blir inte skillnaden mellan ord och handling i politiken.

Miljöpartiet har föreslagit att det i bolagsordningen för alla företag som verkar inom skolan ska skrivas in att det är utbildningen som är huvudsyftet för verksamheten. Det borde vara en självklarhet, men tyvärr visar alltför många exempel på att regelverket i dag inte räcker.

Vi säger också att skolföretag ska granskas med kunskapsuppdraget i fokus. Det gör att vi tycker att revisorer som granskar skolföretag ska kunna utbildning, de ska vara certifierade av Skolverket så att de vet hur skolverksamhet fungerar.

Vi anser också att det behövs en bättre kontroll när skolor byter ägare. Vi tycker att när ändringar i ägarförhållanden sker i skolor ska det alltid anmälas till Skolinspektionen. Att sälja en skola till någon som

möjligen bjuder högst men som inte har förmåga att bedriva bra skol-
verksamhet ska inte vara möjligt.

Inom omsorgen föreslår vi att kommunerna ska sätta upp tydliga mi-
niminivåer för bemanning. På så sätt blir det tydligt för alla om vårdföre-
tagen försöker kapa kostnader genom att skära ned på personal, ha
mindre personaltäthet än andra verksamheter.

Vi tycker också att det är dags att inrätta en statlig myndighet som
granskar omsorgen och som kan slå larm när kvaliteten brister. Som
äldre eller anhörig ska man alltid vara trygg med att det finns en god
omsorg med hög kvalitet och med tillräckligt med personal.

Herr talman! Att regeringen inte har kommit längre än att tillsätta ar-
betsgrupper är beklämmande. Medan regeringen funderar är det de vård-
behövande och de svaga som hamnar i kläm. Jag har här i mitt anförande
tagit upp Miljöpartiets konkreta förslag till åtgärder som kan förbättra
situationen. Jag tycker att det är dags för Anders Borg och den moderat-
ledda regeringen att också gå från ord till handling och lägga fram åtgär-
der så att vi slipper dessa återkommande fall av vanvård och skolor med
för låg kvalitet. Sverige ska åter bli en nation som förmår att ta hand om
sina svagaste.

Anf. 5 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Rubriken för denna debatt är en smula märklig. Den ly-
der: "Förekomsten av riskkapitalbolag i den skattefinansierade välfär-
den." Rubriken är märklig på det sättet att det inte finns någon svensk
legal definition av just riskkapitalbolag. Det är ingen associationsrättsligt
självständig institution som till exempel aktie-, kommandit- eller han-
delsbolag. Ur rättslig synpunkt är det snarare så att alla bolag är riskkapi-
talbolag, i den meningen att någon riskerat ett kapital i en affärsverksam-
het i syfte att nå högre avkastning.

Även det andra ledet i rubriken vållar svårigheter i fråga om avgräns-
ning. Leverantörerna till den skattefinansierade välfärden är i dag så
många och diversifierade att knappast någon bransch helt kan undantas.
Varje kommunal och statlig arbetsplats är i dag beroende av privata leve-
rantörer när det gäller varor och tjänster, och leverantörerna ersätts såle-
des med just skattepengar.

Men mot bakgrund av vad som hittills sagts i debatten och höstens
massmediala rapportering, antar jag att diskussionen ska snävas in till att
gälla privat näringsverksamhet inom vård, omsorg och skola – och sär-
skilt, herr talman, när sådan verksamhet inneburit missförhållanden för
enskilda människor.

Låt mig redan nu slå fast att det finns strukturella skillnader mellan
till exempel skolan och omsorgen om våra äldre. Tillstånd för och tillsyn
av friskolorna handläggs av en för ändamålet inrättad statlig skolinspekt-
ion. Denna myndighet är försedd med mycket långtgående befogenheter
att ingripa mot bristande kvalitet när det gäller både kommunala och
fristående verksamheter. Ytterst kan Skolinspektionen besluta om att
tillstånd ska återkallas, vilket är detsamma som att lägga ned verksam-
heten. Enligt skollagen gäller numera också samma krav för alla skolor
oberoende av huvudmannaskap.

När det gäller äldreomsorgen överfördes tillsynen den 1 januari 2010
till Socialstyrelsen. I samband därmed gavs utökade befogenheter att

Prot. 2011/12:67
3 februari

Aktuell debatt:

*Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

ingripa mot brister i kvalitet och säkerhet. En viktig skillnad, dock, mot Skolinspektionen är att Socialstyrelsen, utöver sitt tillsynsansvar, har många andra uppgifter på området, till exempel uppbyggnad av kunskaper, statistik, hälsoskydd och smittskydd. Till skillnad från skolområdet genomförs heller ingen tillståndsprovning av Socialstyrelsen, åtminstone inte för den äldreomsorg som kommunerna handlar upp.

Det är Folkpartiets uppfattning att en särskild statlig myndighet för tillsyn och tillståndsprovning bör skapas för äldreomsorgen. Det kommer, precis som skett på skolområdet, att leda till en mer effektiv och kvalitetsorienterad granskning av såväl enskilt som kommunalt bedriven omsorg.

Den helt avgörande skillnaden mellan skolan och främst äldreboenden är dock graden av valfrihet. Missnöjda elever och föräldrar kan närmast välja att söka sig till en annan skola – fristående eller kommunal. Eftersom elevens bidrag följer med honom eller henne får detta omedelbart kännbara ekonomiska konsekvenser för respektive verksamhet. Den reglerade etableringsfrihet som givits i skollagen sörjer också för att det ofta finns gott om alternativ att välja mellan.

Herr talman! Dess värre är det bara fem av landets 290 kommuner som tillämpar lagen om valfrihet när det gäller äldreboenden. Fortfarande dominerar upphandlingarna helt. I praktiken blir följden att det är kommunen och dess politiker som bestämmer var och av vem som äldreboendeverksamhet ska bedrivas. Om man som enskild vårdtagare eller omsorgstagare är missnöjd finns inga alternativ. Vad kan då en äldre och dennes anhöriga sätta emot?

Lagen om offentlig upphandling fungerar bra när prestationer kan mätas, räknas eller vägas. I fråga om tjänster av en nära och mänsklig karaktär blir kvalitet genast svårare att specificera. Risken är stor att man söker alltför mycket stöd i den enda fasta parametern, nämligen priset. Mot denna bakgrund är det kanske inte så förvånande att många av de skandaler vi bevittnat skett just inom boenden för vård och omsorg av äldre.

Herr talman! Våra äldre är värda samma valfrihet och samma makt över sin vardag som gäller för elever och föräldrar. I ett system där den enskilde bestämmer var samhällets subvention ska utnyttjas blir stötande vinstutdelningar inget långvarigt problem. Företag som sätter vinsten före kvaliteten kommer snart att vara utan verksamhet. Detta hindrar dock inte att det kan införas regler mot oseriösa företag. Sådana regler finns inom många andra sektorer av det svenska näringslivet.

(Applåder)

Anf. 6 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag besökte förra året dialysavdelningen på Visby lasarett. En dialysavdelning är som ett andra hem för dem som på grund av sviktande njurfunktion måste få dialys, inte sällan i väntan på en ny njure. Dialyssjuksköterskorna som jobbar där är högt specialiserade, vana att hantera avancerad medicinsk teknik och inte minst att bemöta människor i en svår livssituation. Dialysavdelningen på Visby lasarett är ett utmärkt exempel på en av Sveriges tiotusentals välfärdsinstitutioner.

Dialysavdelningen har tidigare drivits av Visby kommun som en del av sjukvårdsförvaltningen underställd sjukhusdirektören. På den tiden

drevs avdelningen helt utan vinstkrav och ibland med till och med ett minusresultat.

Sedan några år tillbaka har dialysen vid Visby lasarett tagits över av det privata, multinationella aktiebolaget Diaverum. Det innebär att 2011 gick 15 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar direkt till det privata vinstdrivna Diaverum.

Jag pratade med sjuksköterskor och frågade om det inte var bättre förr när pengarna stannade i vården och inte gick till aktieägare. Svaret blev nej: Det mesta har för oss blivit bättre, ja, kanske inte lönen men vi har en chef som nästan alltid är på plats och har möjlighet att fatta beslut. Vi har fått tuffa krav på kompetens men också möjligheter till vidareutbildning. Numera måste vi regelbundet genomgå kunskapstest för att få Diaverums dialyskörkort. Men med det kan vi jobba inom koncernen var som helst på jorden. Jag har funderat på att jobba åt Diaverum i Chile, sade en av de yngre sjuksköterskorna.

I patientenkäter får Diaverums dialys på Gotland bättre betyg än snittet för annan öppenvård på ön. Den ligger dessutom högre än snittet för öppenvård i hela Sverige.

Diaverum har som utförare av njursjukvård bidragit till en väsentligt förbättrad läkarkontinuitet till en rimlig kostnad. Under förra året bidrog man dessutom till en kostnadseffektiv lösning för kommunen vad gäller utdelning av läkemedel. I jämförelse med dialysverksamhet i andra landsting ligger kostnaden per dialys lågt på Gotland.

Det är företag som Diaverum som den här debatten i dag handlar om. Det finns partier här i kammaren som inte fäster vikt vid att njursjuka patienter är nöjdare i Visby än på andra ställen, där det inte väger tungt att personalen upplever att det blivit mycket bättre med Diaverum än på den tiden dialysverksamheten sorterade under sjukhusdirektören.

Det är partier för vilka det faktum att stafettläkarna försvunnit utan att kostnaden ökat på intet sätt är avgörande och som inte heller är glada över att Gotlands kommun dessutom har en billigare dialys än de flesta andra landsting.

Det är partier som är så upprörda över att det finns enheter som just Diaverum att de har begärt en extra riksdagsdebatt, och det av en anledning. Det faktum att dialysavdelningen vid Visby lasarett numera drivs av ett privat företag som levererar vinst till sina ägare räcker för vissa för att tycka att det borde förbjudas. För andra är det just det faktum att ägaren till Diaverum är riskkapitalbolaget Bridgepoint som gör att dialysen i sin nuvarande skepnad måste bort från Visby lasarett.

För mig och Centerpartiet är det avgörande inte om ägaren är stiftelse eller kooperativ, om det är en kommunal förvaltning eller ett aktiebolag. För oss är det viktigare att patienter, elever, äldre och funktionsnedsatta är nöjda, att personalen trivs och att kvaliteten är hög. Jag kan nog till och med drista mig att säga att vi hellre ser att en enhet drivs av ett privat företag som ger vinst än att den drivs av en kommunal förvaltning eller landstingsförvaltning som dessutom går back.

Inte minst tydligt blir det här i äldreomsorgen. Äldreomsorgen är, precis som annan välfärdsverksamhet, en tjänst som ska hålla toppkvalitet, erbjuda valfrihet och trygghet. Gör man det får man gärna gå med vinst, på samma sätt som man får göra vinst om man åt kommunen bygger ett äldreboende, asfalterar en väg eller gör skolböcker.

Prot. 2011/12:67
3 februari

*Aktuell debatt:
Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

Den som tror att privata företag på sikt kan göra vinster genom att erbjuda vanvård och usel kvalitet kan aldrig ha varit kund hos ett privat tjänsteföretag. Inte minst det som har hänt Carema på Koppargården i Stockholm visar att vanvård och usel kvalitet inte är rätt väg för den som vill göra vinst.

För oss i Centerpartiet kommer därför, i dag och i framtiden, människors omsorg alltid att vara viktigare än en diskussion om driftsformer. När andra ropar högt om att förbjuda vinst och valfrihet är vårt svar att det behövs mer av valfrihet, inte mindre, mer av självbestämmande, inte mindre.

Herr talman! När andra vill stänga välfungerande privata enheter av en enda orsak, att de är just privata, svarar vi att det tvärtom behövs många, många, många fler kreativa entreprenörer i den svenska välfärden.

(Applåder)

Anf. 7 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka Socialdemokraterna för att de har lyft upp denna så viktiga fråga till debatt.

Frågan om konkurrensutsättning, med möjlighet att driva offentliga tjänster i privat regi, är förvisso på inget sätt en ny fråga. Tvärtom är det här en företeelse som nu har pågått i två decennier. Men det i sig gör på inget sätt frågan mindre intressant, mindre nödvändig eller mindre viktig att följa upp och diskutera, särskilt inte med utgångspunkt i att reformarbetet för mer valfrihet, konkurrens och privata aktörer har tagit fart på nytt och att riskkapitalbolag i vissa fall missbrukat möjligheten till privat drift av välfärdstjänster.

Låt oss i detta samtidigt konstatera att det i grunden finns flera goda idéströmningar vad gäller både för och emot i frågan om att låta privata alternativ bedriva en offentligt konkurrensutsatt finansierad välfärd.

Låt mig även klargöra att Sverigedemokraterna, till skillnad från andra partier i den här församlingen, inte på något sätt är knutna till något slags ideologisk läsning i frågan grundad på någon bakomliggande agenda i någon riktning. Tvärtom ser vi som parti helt pragmatiskt på denna fråga utifrån det grundläggande principiella ställningstagandet att det för oss inte är viktigt vem som är utövare. Det viktiga för oss är i stället att skattebetalarna får ut det mesta möjliga ur varje för den allmänt finansierade välfärden investerad skattekrona.

Rent konkret innebär det förhållningssättet att vi principiellt ställer oss bakom både tanken och möjligheten att en privat utövare ska kunna utmana en offentlig utövare, förutsatt att den privata utövaren också kan förbättra verksamheten alternativt behålla kvaliteten till en för skattebetalarna lägre kostnad.

För att möjliggöra detta blir det då förstås också viktigt att vi tittar på varje enskild del av välfärden för att det även ska vara möjligt att allokera de verksamheter där alternativa utövare kan utföra ett bättre jobb än vad en offentlig utövare förmår att göra.

I många fall har det också fallit väl ut. Inte minst vet vi att en femtedel av den privat drivna välfärden utförs av icke-vinstdrivande verksamheter. Vi har till exempel äldreboendet Vigs Ängar i Köpingsbro, som

ägs av kommunen men vars verksamhet bedrivs utan vinstsyfte och utan uppdelning mellan medarbetare och boende.

Dess värre kan vi konstatera att samtidigt som det finns goda exempel har möjligheten att utmana den offentliga verksamheten inte fallit väl ut i alla sammanhang. Det är därför viktigt att säkerställa att villkoret för konkurrensutsättning också bygger på att det ska fylla en rimlig funktion. Det kan till exempel inte vara rimligt att vi från samhällets sida möjliggör en konkurrensutsättning inom Arbetsförmedlingen, där privata aktörer i form av lotsar tas in för att specifikt lösa problemet med att göra nya medborgare anställningsbara trots att de saknar de kvalifikationer som efterfrågas på arbetsmarknaden.

På samma sätt måste det även anses vara oacceptabelt att riksdagen stiftar lagar och regelsystem som möjliggör en privat utövning av offentliga verksamheter med orimligt stora vinstuttag. Än mer oacceptabelt måste det förstås anses vara att man från samhällets sida öppnar för möjligheten att dessa vinstuttag även kan beskattas i skatteparadis. Sådana avarter får helt enkelt inte existera!

Inte heller kan det rimligen anses att friskolereformen har fallit väl ut. Vi menar därför att det är dags att Sverige instiftar ett friskolesystem där det måste finnas ett påvisbart behov av den utbildning som en friskola avser att ge, som till exempel en viss pedagogisk profil eller en språkskola, för att en friskola ska få tillstånd att starta upp sin verksamhet. Men inte minst måste skolsystemets resurser användas till att höja kvaliteten i skolorna och inte till att delas ut som vinst.

Sverigedemokraterna står beredda att agera för att korrigera de uppenbara brister som föreligger. Frågan är bara: Kan vi finna en majoritet för att vi konkret också ska kunna genomdriva de nödvändiga åtgärderna i riksdagen? Låt oss i så fall göra det!

Anf. 8 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Kissblöjor har blivit värda sin vikt i guld i den marknadsanpassade äldreomsorgen. Det är våra nära och kära, din och min mormor eller pappa, dem vi älskar, som faktiskt betalar priset. Det är de som vanvårdas, som får ligga i sin egen avföring, sova på madrassen, svälta eller till och med få sina kroppsdelar amputerade.

Det är en konsekvens av en tydlig ideologisk politik där höga vinster ska pressas ur en verksamhet med små resurser. Tar man in vinstdrivande bolag i välfärden vill de självklart ha en vinst, och den måste tas någonstans. Då blir både omsorgen om de äldre och de anställdas arbetsvillkor lidande.

Att det har blivit så här är helt och fullt ett politiskt ansvar. Såväl socialdemokrater som miljöpartister har ett ansvar för den uppkomna situationen, men framför allt har moderaterna ansvaret. Genom deras politik har riskkapitalisterna fått fritt spelrum inom välfärden, och nu hotar till och med moderaterna och regeringen med att tvångsprivatisera hemtjänsten genom lagstiftning. Senast år 2014 ska de kommuner som inte har privatiserat hemtjänsten tvingas till det. Snacka om valfrihet! Tvångsval!

Vinst varje gång! Vill du bli miljonär? Det är två av de rubriker som vi har sett i tidningen Dagens samhälle under det gångna året och som på ett tydligt sätt beskriver vad det handlar om i den privatiserade välfärden, en välfärd som i allt större utsträckning bedrivs av riskkapitalbolag. Inom

Prot. 2011/12:67
3 februari

*Aktuell debatt:
Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

äldreomsorgen är över hälften av den privatiserade verksamheten i riskkapitalbolagens regi, och inom handikappomsorgen är nästan hela verksamheten bedriven av riskkapitalister.

Sverige har blivit en experimentverkstad för alla som vill göra vinst på vår välfärd. Inget annat nordiskt land tillåter det. Och det är klart att de är intresserade. Här finns stabila kassaflöden, som det så vackert heter, och säkra vinster utan risk. Oavsett om det är hög- eller lågkonjunktur blir vi ju sjuka, mormor behöver omsorg eller bo på ett särskilt boende, folk behöver utbildning, och vi till och med bryter benen.

En verksamhet där både konsumtion och produktion, det vill säga hela verksamheten och vinsten, betalas av någon annan, det vill säga skattebetalarna, är självklart rena mumman för en riskkapitalist.

Därför är numera kissblöjor värda sin vikt i guld. Men hur mycket väger egentligen en kissblöja? Väger den inte mer än slopad förmögenhetsskatt eller sänkt krogmoms? Det är rätt tydligt att i högerns Sverige väger girigheten tyngre än empatin och värdigheten. Det är ju faktiskt så att den privatiserade välfärden har ungefär dubbelt så hög avkastning på totalt kapital än vad näringslivet i stort har.

Vi hör ofta ministrar skälla på banker och elbolag för att de har så höga vinster och suger ut sina kunder. Men att utbildning har högre avkastning än finansverksamhet och att äldreomsorgen har hela 37 procents avkastning, vilket är tre gånger så hög avkastning som för el och värme, det pratar sällan ministrar om.

Så, Borg, du kan vara lugn! Visst är de lönsamma, företagen. Det gäller till exempel Baggium, som drivs av ett riskkapitalbolag och bedriver yrkesutbildning och gör en vinst på 159 000 kronor per anställd, Attendo, med 43 000 kronor per anställd, och Carema, med 34 000 kronor per anställd. Det är pengar som ska gå till våra barns utbildning och till omsorg om våra äldre anhöriga. Men de går i stället rakt ned i riskkapitalisternas fickor.

Då ska vi veta att de stora vinsterna inte görs under den tid då riskkapitalbolagen äger verksamheten utan vid själva försäljningen. Riskkapitalbolag är ju mycket kortsiktiga ägare. De brukar äga cirka fem år.

Förra gången Carema såldes gav det en avkastning på 350 procent. När Attendo såldes, efter att den dåvarande ägaren hade ägt det ett år, gav det 440 procent. Tänk dig själv att få 44 kronor på varje krona som du har satsat! Med sådana möjligheter gör det inte så mycket att möjligheterna eller så kallade aktieägarlån eller räntesnurror stängs. Det tycker inte ens Riskkapitalföreningen.

Halleluja, vad manna det regnar från skyn! utropar riskkapitalisterna glatt. Lovade vare alla politiska partier – utom Vänsterpartiet förstås!

Herr talman! Teorin bakom privatiseringarna är att skapa besparingar som är större än de samordningsvinster som går förlorade när större offentliga verksamheter splittras upp på flera privata utförare.

Eftersom uppemot 90 procent av kostnaderna i de verksamheter som privatiseras består av löner, som alltså fortfarande bekostas av skattemedel, är det personalen som måste effektiviseras och personalkostnaderna som måste sänkas genom att de privata företagen omvandlar fasta tjänster till timanställningar, har deltider i stället för heltider, förlänger arbetstiden, sänker jourersättningen eller sänker lönerna. Det är därför en utbildad vikarie själv får ta hand om 14 äldre på ett boende ägt av Carema.

Därmed uppstår ett överskott. Men eftersom det inte är det privata företaget som har satsat några pengar alls utan allt är finansierat av skatter, består detta överskott av skattepengar som har avsatts till vård, skola och omsorg men som inte har använts till det.

8 miljarder kronor av våra skattepengar gick i föl till vinst. De skulle ha gått till vård, skola och omsorg. De går i stället rakt ned i privata fickor. För 8 miljarder kunde vi ha fått 20 000 fler sjuksköterskor, lärare eller undersköterskor.

För oss är valet enkelt. Vi säger nej till vinstdrivande bolag i välfärden och ja till bättre kvalitet med fler anställda och en behovsstyrd, demokratisk välfärdsverksamhet. En god kvalitet i äldreomsorgen ska vara en rättighet. För oss är de äldre värda sin vikt i guld.

Anf. 9 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Vi ska i Sverige ha så hög kvalitet som det bara är möjligt i alla våra välfärdssektorer som det offentliga ansvarar för och som drivs med skattemedel. Det gäller främst äldreomsorgen, hemtjänsten, skolan och sjukvården, men självklart får inte heller den så kallade hårda sektorn hamna i skymundan när skattefinansierad verksamhet debatteras.

Ingen i vårt land ska behöva tvivla på att det oförtrutet arbetas vidare med att hela tiden hitta vägar som förbättrar och höjer kvaliteten inom dessa områden och att det omedelbart sätts in åtgärder för att ställa till rätta när det ibland går och har gått fel.

Vi får aldrig glömma att det i välfärdssektorerna arbetar oerhört många människor med ambitionen att varje dag, varje minut göra det bästa man kan utifrån de förutsättningar som ges. Glöm heller aldrig att vi människor ibland gör och handlar fel! De vårdskandaler som har lyfts fram i ljuset under senare tid är ibland exempel på mänskligt tillkortakommande, ibland resultatet av felaktiga rutiner och bristfällig bemanning.

Varför går det då fel på vissa ställen men fungerar riktigt bra på andra? Varför trivs en del förträffligt på äldreboenden som drivs med lägre kostnader än andra äldreboenden som får kritik trots betydligt mer resurser? Varför väljer många barn att söka sig till friskolor i stället för de kommunala? Och varför tänker en del inte ens den tanken?

Att kunna välja, att kunna jämföra – att det i fler och fler kommuner ges den möjligheten – är här för att stanna. Tro inget annat! Det gäller skolans område men också äldreomsorgen och sjukvården. Många utförare av välfärdstjänster är en del av den kvalitetsutveckling som ständigt pågår i vårt land. Det är av godo ur ett valfrihetsperspektiv men även ur den anställdes perspektiv, eftersom det är positivt med alternativa arbetsgivare i en av hävd kvinnodominerad bransch.

Men i vårt land Sverige ska det aldrig vara acceptabelt att sätta människovärdet åt sidan för att nå andra syften. Det ska med automatik göra ont i själen hos dem som medvetet åsidosätter eller medvetet graderar och relativiserar människovärdet i syfte att tjäna en krona extra eller två.

I mötet mellan den enskilde med behov och den eller dem som har tagit på sig ansvaret att möta det behovet ska värdighet och respekt vara ledstjärnan. Det minimerar risken för att fel begås och att människor hamnar i kläm.

Prot. 2011/12:67
3 februari

Aktuell debatt:

*Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

I den kontexten debatterar vi i dag en av många utförare av välfärds-tjänster i vårt land, nämligen riskkapitalbolagen. Vad är då ett riskkapi-talbolag? Alltför ofta framställs det som något farligt och främmande, och många får det att låta som om riskkapital investeras på ett sådant sätt att det utsätter företag, anställda, kunder eller patienter för risk.

Men är det inte närmare sanningen att säga att det som riskeras är just kapitalet? Ett riskkapitalbolag riskerar sina egna pengar när de investerar i en ny verksamhet. Anledningen till att de tar risken är att de tror att de kan få verksamheten att fungera bättre och därmed höja värdet på verk-samheten.

Inom välfärdssektorn går det inte att höja värdet på en verksamhet genom att försämra kvaliteten. Den som tror att riskkapitalisterna bakom Carema har sett en god värdeutveckling på sin investering under det senaste halvåret får nog ta och läsa lite grundläggande ekonomisk teori.

Värdet på ett företag inom välfärdssektorn blir högre om kvaliteten är bra, servicen är god och verksamheten är effektiv. Dock är det viktigt att påpeka att bristande kvalitet aldrig kan vägas upp av effektivitet. Bris-tande kvalitet är aldrig en konkurrensfördel.

Sedan finns det förstås baksidor när till exempel profithunger står i vägen och skymmer huvudsyftet med verksamheten. Det går inte att komma ifrån misstanken att kortsiktig lönsamhet i vissa fall har gått före långsiktig hållbarhet.

Upplägg med räntesnurror, höga internräntor och ränteavdrag har gjort att svenska skattepengar har gått som obeskattad vinst till utländska bolag. Så får det självfallet inte gå till. Skatt ska så långt det är möjligt betalas i Sverige, och räntesnurrornas tid måste snart vara förbi.

Debatten visar hittills på två läger. I det ena är valfrihet och privata utförare roten till allt ont, och lösningen på alla problem är att sätta stopp för dessa utförare inom välfärdssektorn. I det andra finns vi som inser behovet av mångfald och valfrihet för att det är den bästa vägen för väl-färdssektorn att utvecklas och förbättras. Det handlar inte enbart om offentligt driven välfärd å ena sidan och riskkapitalbolag å andra sidan – det finns massor med andra alternativ. Särskilt intressant är det med de ideella och icke vinstdrivande aktörerna – de som med en tydlig värde-grund skapar mervärde för patienter och omsorgsbehövande. Några av de absolut bästa verksamheterna inom äldreomsorgen i dag är idéburna, och det vore bra om de också blir fler.

Därför anser vi kristdemokrater att det bör inrättas en fond för att främja finansieringslösningar i non profit-verksamheter, så att organisat-ioner och stiftelser ska kunna låna långsiktigt med goda villkor.

Till sist, oavsett affärsmodell eller huvudman, är kvaliteten det vik-tigaste inom vården. Kvalitetskontrollen måste därför skärpas, och Kristdemokraterna vill inrätta en separat tillsynsmyndighet för vård och omsorg som motsvarar vad Finansinspektionen är för den finansiella sektorn. En sådan tillsynsmyndighet ska självfallet ha möjlighet att både bötfälla och stänga verksamheter som inte håller måttet, oavsett huvud-man eller affärsmodell.

(Applåder)

Herr talman! Det finns två bilder av den svenska verkligheten i den här debatten. I den ena bilden raderas nu välfärden: Vi är drivna av girighet, och drivna av girighet river Alliansen nu ned den svenska välfärden för att bygga upp kortsiktiga vinster i riskkapitalbolagen.

Den andra, verkliga, beskrivningen av Sverige är att vi efter fem sex år av alliansstyre fortsatt är en välfärdsnation – en nation där vi säkrar att vi inte har för stora skillnader och där vi investerar i god välfärd, bra sjukvård och bra utbildning för alla medborgare.

Sedan är ingen av oss representant för en perfekt modell. En fungerande politisk rörelse ser alltid fel och brister och fortsätter reformera. Det är därför vi i Alliansen har en pragmatisk syn på hur välfärd och offentlig verksamhet ska drivas.

För oss är det självklart att man kan förstärka kvalitetskontrollen. För oss är det självklart att man kan förstärka provningar och kontrollmekanismer. För oss är det självklart att man kan behöva tydligare och bättre regler för att verksamheter ska fungera. Det var väldigt tydligt i Sellströms, Jonssons och Widmans inlägg. Det är så ett pragmatiskt politiskt alternativ förhåller sig till ett samhällsproblem.

Precis som det i den offentliga vården, den offentliga skolan och den offentliga barnomsorgen kan finnas fel och brister – det är detta som är den breda, stora verksamheten – kan det göra det i den privata. Då ska vi arbeta för att förstärka kvaliteten och omsorgen.

Låt oss också vara medvetna om hur Sverige ser ut. I stora delar av Sverige är valfrihet något nytt. I min egen hemby, Flodafors, ville kommunen lägga ned den enda skolan. Efter ett par år kom den tillbaka som ett föräldrakooperativ. Vi kan nu gå till vår första vårdcentral i privat regi, medan all annan verksamhet fortfarande är offentlig. Vi kanske får den första alternativa gymnasieskolan. Låt oss ha en rimlig bild av Sverige. Valfriheten gör att barnen i Flodafors nu kan gå kvar i Flodafors skola. Det hade inte varit möjligt om kommunens nedläggningsvilja hade fått styra.

Låt oss nu också granska Socialdemokraterna. De har begärt den här debatten. Vad är det de vill debattera? Man skulle kunna tro att det var Socialdemokraternas skarpa förslag som skulle rätta till samhällsproblemen. Man har eldat upp ett tonläge i debatten som tyder på att välfärden i Sverige ska raderas. Låt oss då granska förslagen.

Jag skulle till exempel kunna be skatteavdelningen att titta på de tre alternativ för att stänga räntesnurrorna som Socialdemokraterna har tagit fram. Det vore intressant, men det går inte! Det är inte möjligt, för det finns inga förslag. Socialdemokraterna har inte tagit fram något förslag för att stänga räntesnurrorna. Vi jobbar med det. Vi har stängt för interna räntesnurror – det som uppstod när Socialdemokraterna ändrade skattereglerna – och vi jobbar så fort det går med de externa. Vi har gett Skatteverket i uppdrag att följa detta. Det är därför frågan åter och åter kommer tillbaka. Efter att vi stängde de interna räntesnurrorna har vi varje år gett Skatteverket i uppdrag att följa verksamheten.

Så här kan inte ett fungerande regeringsalternativ agera. Ett fungerande regeringsalternativ säger: Här är ett samhällsproblem, och här är vårt förslag som löser problemet. Rösta på oss!

Aktuell debatt:

*Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

Socialdemokraterna kritiserar i högt tonläge men har inga förslag. Den pragmatism som vi uppvisar här saknas på den socialdemokratiska sidan, och jag måste ställa frågan: När är likformigheten tillräcklig? Vi har i dag 95 procent av sjukhusvården i offentlig regi. Är det 97, 99 eller 99,5 procent det ska vara för att det ska vara balanserat?

Vi är pragmatiska. Vi vill skärpa kontrollen. Vi vill se en balans mellan kooperativ, aktiebolag och offentligt driven verksamhet. Vi tycker att kommunala skolor är fantastiska och viktiga. Det är en pragmatisk hållning. Det handlar om att förstärka kvaliteten och satsa på välfärden därför att vi tror på sammanhållning.

Det likformighetsalternativ och den förslagslöshet som präglar Socialdemokraterna är inget som är regeringsdugligt.
(Applåder)

Anf. 11 JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att upprepa min tidigare fråga, som är obesvarad av vår moderata finansminister och hans borgerliga underentreprenörer: Vad ska riskkapitalbolag tillföra vård, skola och omsorg – är det effektivitet? Handlar inte vård, skola och omsorg mer om mänskliga behov? Det kanske är kortsiktigt företagsekonomiskt effektivt att låta gamla människor ha våta blöjor några timmar extra, men det är knappast människovärdigt.

Den privata vården i Sverige domineras av fem stora koncerner som ägs av tre riskkapitalbolag. Två tredjedelar av friskolorna drivs i associationsform, som är vinstsyftande. Av de fyra största friskolekoncernerna i Sverige ägs tre av riskkapitalbolag.

Enligt SCB var avkastningen på totalt kapital för de offentligt finansierade företagen inom vård, skola och omsorg 15 procent 2009, att jämföra med genomsnittet för alla företag, som låg på 8 procent.

Hur har då denna lönsamhet uppstått? Är det genom god arbetsorganisation och begåvat ledarskap? Om så hade varit fallet hade vi sannolikt haft en annan debatt här i dag. Nej, lönsamheten uppkommer främst genom att kostnader pressas. Såväl privatdriven äldreomsorg som privatdriven skola har lägre personaltäthet än den offentliga. Inom skolan har personalen lägre utbildningsnivå, och lokalytorna är mindre. Var ligger kvaliteten i detta?

De riktigt stora vinsterna görs vid försäljning, och de riskkapitalägda bolagen byter ägare ofta. Det är kanske inte så konstigt när vinsten på investerat kapital uppgår till svindlande summor.

Sverige utmärker sig också i en internationell jämförelse med att ha en mycket generös inställning till vinstsyftande företag inom skattefinansierad verksamhet. I Danmark, Norge och Finland tillåts inte privata skolor att gå med vinst som delas ut till aktieägare. I Nederländerna och Kanada gäller samma sak för såväl sjukvård som skola. Överskott ska återinvesteras i verksamheten.

Det är alltså både möjligt och önskvärt att begränsa vinstuttag. Det handlar om politisk vilja och handlingskraft.

I Sverige har vi en regering som gör det omvända. Man har i fem års tid drivit en konsekvent politik för att privatisera så mycket som möjligt av äldreomsorgen. Det är vårdbolagets intressen som har stått i centrum, inte de äldres.

Aktuell debatt:

*Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

Denna politik har nu havererat. I Stockholm är läget så katastrofalt att all upphandling stoppades i höstas. I det läget väljer regeringen att hota med att lagstifta om fri etablering för privata vårdbolag. För regeringen är tydligen Carema och andra privata vårdbolag ett föredöme när det gäller att sätta nivån för kvaliteten inom äldreomsorgen.

När missförhållanden i det privata vårdbolaget Carema uppdagades pratade Maria Larsson om att de anställda skulle visa civilkurage, detta trots att hon med den moderatledda regeringen i ryggen under förra mandatperioden motsatte sig meddelarskydd för privatanställda. Under press utlovades nu en utredning. Den kunde och borde ha tillsatts för tre år sedan.

Vi socialdemokrater menar att all äldreomsorg måste vara bra äldreomsorg. Kvalitetskontrollen kan inte utgöras av att de äldre ska rösta med fötterna och begära att få en annan hemtjänst eller ett nytt boende om kvaliteten inte håller måttet. Det handlar om sjuka och sköra människor, för vilka kontinuitet och långsiktighet är en viktig del av tryggheten och omsorgen.

Finansministern står här i dag och pratar om ett antal förslag för att verka handlingskraftig och för att verka pragmatisk. Men hur tar han egentligen tag i grundfrågan? Översynen av skattelagstiftningen ska fortfarande inte utgå från att vi ska åstadkomma mesta och bästa möjliga välfärd för skattebetalarnas pengar. Aktörer som drivs av vinstmaximering snarare än av att bedriva en högkvalitativ äldreomsorg och undervisning ska framöver, om några år eller så, tvingas betala skatt i Sverige. Men det är fortfarande helt okej, enligt regeringen, att stora summor lämnar verksamheten i stället för att bli till mer äldreomsorg och mer och bättre utbildning.

Anders Borg! Det duger inte.
(Applåder)

Anf. 12 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Jag bekymras av den nöjdhet som präglar Anders Borgs inlägg i den här debatten. Anders Borg kritiserade Socialdemokraterna i högstämda ordalag. Men om man verkligen synar Anders Borgs egen regering visar det sig att det inte heller där finns förslag som faktiskt kommer åt de problem som vi ser omkring oss.

Jag tycker inte att man kan vara så nöjd som Anders Borg är här i debatten när äldre binds fast i sängar på grund av att det inte finns personal, när liggsår brer ut sig i äldreården och när antalet unga som går ut skolan utan fullständiga avgångsbetyg stiger. Det duger inte.

När vårdskandalerna i äldreomsorgen och skatteflykten inom riskkapitalbolag i skolverksamheten rapporterades i medierna i höstas lät finansministern mer bekymrad och upprörd. Det skulle tas krafttag. Det var oacceptabelt. Man använde kraftfulla begrepp. Men sanningen, Anders Borg, är att det inte har hänt särskilt mycket efter det.

Det är också så att det faktiskt inte var någon nyhet för regeringen. Redan 2008 kom Riksrevisionen med en rapport som heter *Statens styrning av kvalitet i privat äldreomsorg* – det är fyra år sedan. Där slår man fast att staten inte fullt ut har tagit sitt ansvar för att säkra kvaliteten i privat äldreomsorg. Man säger att regeringen inte har skaffat sig tillräcklig kunskap om att äldreomsorgsmarknaden fungerar tillfredsställande.

Detta var för fyra år sedan. Enligt Riksrevisionen fanns det en betydande risk för att missförhållanden inom privat bedriven äldreomsorg inte upptäckts.

Vad har hänt? Fyra år senare reagerar Moderaterna. På DN Debatt i går skrev man att det är dags att tillsätta en arbetsgrupp. Maken till långsamt uppvaknande får man väl leta efter.

Samma år, 2008, fick Anders Borg också en rapport från Skatteverket där man identifierade ett antal skatteplaneringsförfaranden, som man kallar det, där vårdbolag förde vinster utomlands genom att göra skatteavdrag för ränteutgifter till riskkapitalbolag.

Här har regeringen trevat sig fram utan att egentligen lyckas göra någonting åt problemen. När Skatteverket granskade 52 stora bolag visade det sig att bara 7 hade upphört med sådana räntesnurror. De andra hade fortsatt.

Nu utlovar Anders Borg en stopplagstiftning, som han kallar det, som ska sätta stopp för räntesnurror. Men det blir först år 2013, fem år efter att Skatteverket kom med sin varning. Fem år tog det för regeringen att gå från varning till handling. Vi får väl också se om den stopplagstiftning som Anders Borg utlovar verkligen ger det stopp som det låter som. Förra gången man försökte lyckades man ju inte med det syftet.

Det är lätt att gripas av misstanken att regeringen de facto har prioriterat andra åtgärder och andra frågor sedan 2008, under de här fyra åren, till exempel jobbskatteavdrag.

Miljöpartiet har gjort tvärtom. Vi har lyssnat på varningarna. Vi har jobbat hårt. Vi har levererat konkret politik för att möta de oacceptabla brister som vi ser inom äldreomsorgen och skolan. Vi har i vår budget föreslagit en stor satsning på lärarna för att höja kvaliteten i skolan och höja statusen på läraryrket. Vi har satsat på kommunerna för att ge dem resurser att öka satsningar på omsorg.

Vi har föreslagit att man i fråga om skolor som drivs av aktiebolag ska skriva in att syftet ska vara att bedriva utbildningsverksamhet och ingenting annat. Vi anser också att skolpengen måste komma eleverna till del. Därför har vi föreslagit att Skolinspektionen vid tillståndsgivning ska bedöma ägarnas långsiktiga intressen och de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten.

På punkt efter punkt har Miljöpartiet levererat förslag som kan genomföras nu och som kan ge stor effekt för att säkerställa kvaliteten i vård, omsorg och skola. Men från regeringen ser vi tyvärr fortfarande en dominans av passivitet. Man avvaktar och väntar. Det duger inte längre.

Anf. 13 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Det finns nu tillfälle, även om det inte ingår repliker i den här debattformen, att kommentera en del av de inlägg som har gjorts.

Jag konstaterar att Jennie Nilsson känner stor oro vad beträffar skattesmitning eller skatteplanering inom företag som arbetar i välfärden. Det är viktigt att understryka att det, oavsett vilka företag som smiter från skatt eller ägnar sig åt aktiv skatteplanering, drabbar den svenska välfärden. Det är skattepengar som inte kommer den offentliga sektorn och välfärden till del.

Per Bolund och Miljöpartiet har ett konkret förslag som innebär att man i bolagsordningar avseende friskolor i fortsättningen ska skriva in

att just skolverksamhet är ett syfte med den verksamhet som bedrivs. Man kan säga att det redan i dag, enligt aktiebolagslagen, finns ett krav på att i bolagsordningen specificera vilken verksamhet som ett bolag ska ägna sig åt. Därför är detta möjligen till någon del redan tillfredsställt.

Däremot, herr talman, känner jag betydligt större sympati för Miljöpartiets förslag om att titta på den personliga bakgrunden för dem som ska driva till exempel företag inom äldreomsorg och skola, att pröva den personliga lämpligheten. Att försäkra sig om att människor som driver de här verksamheterna har en professionell bakgrund inom de här verksamheterna tror jag kan vara en lösning som man ska titta på.

Johnny Skalin, Sverigedemokraterna, säger att han och hans parti inte har någon ideologisk låsning i de här frågorna.

Herr talman! Jag måste avslöja att jag har en ideologisk låsning i de här frågorna. Jag menar att enskilda medborgare naturligtvis ska garanteras maximalt inflytande över de välfärdstjänster som de nyttjar.

Ulla Andersson nämner en lång rad av exempel på missförhållanden i privat driven äldreomsorg. Jag kan konstatera att problemen inom äldreomsorgen inte verkar vara isolerade till den privata sektorn. I Karlskrona tvingas äldre dementa personer på kommunala boenden upp kl. 5 på morgnarna. Från Eskilstuna finns rapporter om att en kvinna tillbringat hela natten i en rullstol utan att någon har hjälpt henne. I Piteå låser man in ensamma senildementa äldre nattetid. I Norrköping finns exempel på grova kränkningar mot boende.

Om nu lösningen är så enkel som Ulla Andersson påstår, att det bara handlar om att se till att det inte förekommer vinstdrivande verksamhet i de här sektorerna, undrar jag: Varför finns dessa missförhållanden i kommunerna?

Herr talman! Jag tror att den huvudsakliga lösningen ligger i att vi även inom äldreomsorgen i fortsättningen inte i första hand ska konkurrera med pris utan med kvalitet. Och det finns kundvalssystem som kan stärka de enskilda på det viset.

Ulla Andersson avslutar sitt anförande med att säga: Bort med vinsten i velfärden! Hon gör detta väl medveten om att ett sådant beslut skulle leda till att valfriheten för enskilda skulle upphöra.

Herr talman! Det är min övertygelse att det inte finns någon annan enskild åtgärd som politiker i det här landet kan besluta om som skulle göra våra medborgare mer utsatta, mer utlämnade och mer maktlösa.
(Applåder)

Anf. 14 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jennie Nilsson från socialdemokraterna ställde frågan: Vad tillför de privata företagen i välfärdssektorn? Den gemensamt finansierade välfärdssektorn står inför oerhört stora utmaningar inte bara i Sverige utan i hela OECD-området. För mig och Centerpartiet är det två saker som är viktiga.

För det första måste människor som behöver stöd och service från samhället, det må vara förskola, skola, sjukvård eller äldreomsorg, få mer att säga till om. Man ska kunna välja inte bara vad och hur utan också av vem. Helt avgörande är då att få fler aktörer, inte färre, att välja på.

För det andra behövs fler entreprenörer inom hela välfärdssektorn – entreprenörer, som likt Diaverum, kan hitta smarta lösningar i en ny tid.

Konkurrensverket har nyligen konstaterat att sambandet inom primärvården mellan fler privata utförare och kvalitet är starkt. Inget tyder på att det skulle vara annorlunda i andra sektorer.

Med de utgångspunkterna behövs det privata företag och det behövs riskkapital i vårdfärden.

Inom vårdfärdssektorn liksom inom andra sektorer är riskvilligt kapital helt avgörande för utvecklingen av nya små och medelstora företag, inte minst i uppstartsskedet. Det hävdas att riskkapital skulle leda till sämre kvalitet. Det är sannolikt tvärtom.

Den senaste i raden av vårds-skandaler skedde i ett av Caremas äldreboenden. Då det kom fram att Carema ägdes av ett riskkapitalbolag riktades ljuset av förklarliga skäl mot privata vårdföretag i allmänhet och de som ägs av riskkapitalbolag i synnerhet.

Konsekvenserna har med rätta blivit mycket svåra för Carema. Att företaget driver många äldreboenden med erkänt hög kvalitet glöms bort när vanvården vid Koppargården framträder i sin nakna skepnad.

Resultatet har blivit att det inte finns ett privat företag aktivt inom äldreomsorgen som inte använt de senaste månaderna till att försäkra sig om att man lever upp till kvalitetskraven. Marknadsekonomi har fungerat.

Det ska inte behövas vårds-skandaler för att så ska ske. En tuff uppföljning från kommuner i kombination med att de äldre och deras anhöriga ges rätt att välja och att välja bort har samma effekt.

Den fråga man kan ställa sig är vad som har hänt efter alla vårds-skandaler i de kommunala boendena. Alltför ofta har det inte hänt någonting. Rutinerna är oförändrade. Cheferna sitter kvar. Kommunledningarna sitter i orubbat bo.

Finns inga vinster, finns heller inga privata leverantörer. Finns det inga privata leverantörer minskar både kvalitet och kostnadseffektivitet i den offentliga sektorn, och framför allt minskar människors rätt att välja.

Den som på allvar är intresserad av att höja kvaliteten i vården och äldreomsorgen måste sluta klappjakten på de privata utförarna och i stället fokusera på kvalitet, uppföljning och den enskildes rätt att välja och att välja bort.

(Applåder)

Anf. 15 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Det har under debattens gång framkommit att det finns både goda och dåliga exempel på hur konkurrensutsättningen inom vårdfärden har fallit ut i realiteten.

Som jag själv nämnde inledningsvis utgörs till exempel inte en obetydande andel av den icke-offentligt utförda vårdfärdsverksamheten av mer eller mindre ideella utövare som saknar vinstintresse. Samtidigt har vi också hört avskräckande exempel på några av de kanske allra mest tragiska utfallen. Dessa avarter måste bort. Men det kan rimligen inte ta stopp där. Det krävs att man från samhällets sida inför en avsevärt större kontroll och noggrannhet vad gäller provningar, tillståndsgivning och löpande verksamheter.

Som företrädare för riksdagens mest pragmatiska parti, direkt oknutet till intressegrupper och med det bästa för svenska folket som helhet för ögonen, kan jag tycka att det, inte minst från de partier som mest ihärdigt arbetat för att underlätta för privata utövare, går att skönja något slags stolthet, tröghet eller prestige i dessa frågor.

Man väljer i praktiken att blunda för problemen samtidigt som man gärna lyfter upp de väl fungerande exemplen bara för att ta dessa till intäkt för att man har fattat de för samhället bäst avvägda besluten. Men jag tycker mig även finna någon form av avhållsamhet och tröghet från stora delar av den övriga oppositionens sida.

Hela frågan borde ju rimligen ha som utgångspunkt att om vi ska ha den ordningen att olika former av privata alternativ ska kunna vara utövare av välfärdstjänster måste det också följas upp att denna verksamhet når förväntat eller önskat resultat och att man, om så inte sker, åtgärdar bristerna och täpper till de luckor som möjliggör missbruk av en konkurrenssatt välfärd.

I denna mening borde en heltäckande parlamentarisk utredning om konkurrenssättning av offentligt finansierad välfärd vara det minsta man kan begära där man även utreder var förbud mot vinstuttag kan vara lämpligt. I frågan om friskolor har just den aspekten framgångslöst framförts av Sverigedemokraterna i den parlamentariska kommittén om friskolesystemet. Det är som jag ser det ett tråkigt utfall. Däremot verkar det finnas ett utrymme för att en enad opposition kan strama upp regelverket så att vi kan säkerställa att kvaliteten på ett mer tydligt sätt hamnar i fokus.

Jag är inte alls övertygad om att detta räcker men det är i alla fall ett steg mot att skapa ett bättre och mer välfungerande system för en konkurrenssättning som syftar till att skapa ett mervärde för skattebetalarna. Någonstans måste man ju börja, så vad väntar vi på?

Till Allan Widman vill jag säga att vår ideologiska låsningsfrihet ligger i att vi vågar och kan ta tag i de problem som uppstår. Vi ser alltså resultatet, inte syftet, som den ledande indikatorn när det gäller hur vi driver politik.

Anf. 16 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Det är tydligt att Folkpartiet inte har förstått att den äldreomsorg vi har i Sverige i dag är alltför mager, att vi har en anorektisk organisation och att det självklart får oanade konsekvenser att klämma in vinstintressen i en sådan anorektisk organisation. Folkpartiet väljer gärna att sänka skatter i stället för att ta hand om våra äldre.

Varför vill andra partier privatisera vår behovsstyrda demokratiska välfärd? Svaret brukar vara att det leder till bättre kvalitet och effektivitet. Har de några belegg för det? Inte ens Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, som ju inte kan betraktas som en vänsterorganisation, kom fram till det i sin utvärdering. Det är den enda utvärdering som är gjord av hur det ser ut i Sverige. Man kunde inte finna några belegg för det påståendet, utan snarare att de privata boendena har 10 procent färre anställda, sämre utbildad personal och fler visstidsanställda. Man kom också fram till att multisjuka äldre fått betala ett oerhört pris för privatiseringarna. SNS slutsats var att privatiseringar handlar om ideologi och

*Aktuell debatt:
Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

inget annat. Allt prat om bättre kvalitet och effektivitet är alltså bara humbug.

Nu försöker samtliga partier två sina händer. Socialdemokrater och miljöpartister har ett ansvar. Framför allt har ju Moderaterna och regeringen som driver på den här utvecklingen väldigt hårt det största ansvaret. För mig är det svårt att förstå att ett parti som Kristdemokraterna så gärna bjuder ut de äldre till lägst bjudande. Att Centerns Anders W Jansson är helt förblindad av sin nyliberala ideologi är jag inte precis förvånad över.

Herr talman! För en tid sedan kunde man i en tidning läsa om Linnégården. När Carema tog över sade deras affärsområdesdirektör så här i en intervju:

Vi kommer också att satsa på att göra Linnégården till en av våra mönsterarbetsplatser, något som kommer till nytta för kunder och medarbetare.

Liknande ord hördes säkert från Koppargårdens verksamhetschef i Vällingby. Båda ägs av Carema.

Vackra ord och fagra löften visar sig vara rena bluffen. På Linnégården fick personalen tackbrev och till och med biobiljetter om de äldre blev sämre eftersom bolaget då tjänade extra pengar enligt det kontrakt som de hade med det moderatstyrda Stockholm.

Tänk er själva att ha er mormor på ett boende där bolaget tjänar extra bra om hon blir sämre. På Koppargården svalt de gamla. Man tvingades amputera deras kroppsdelar på grund av vanvård, och de fick fel mediciner.

Nyligen kunde vi läsa om ett annat Caremaboende där en utbildad vikarie ensam fick ta hand om 14 äldre, och därför bands en psykiskt sjuk man i sängen med sina lakan.

Men vi vet också att privatdrivna skolor har färre utbildade lärare och mycket lägre lärartäthet och använder pengar som skulle gå till eleverna till reklam och vinster.

Vårdcentralerna duggar tätt i de finare stadsdelarna, medan de mest utsatta blir utan eller får slåss med näbbar och klor för att få behålla dem. Vi hör också om hur bonusar betalas ut till dem som sparar mest på de äldres omsorg och om hur läkare, sjuksköterskor och övriga anställda sägs upp om de slår larm. Allt detta sker på grund av ideologisk övertygelse.

Då kommer äldreminister Maria Larsson med den helt geniala idén att det är de anställdas civilkurage som måste skärpas och fransäger sig helt sitt eget politiska ansvar.

Herr talman! 8 miljarder av dina, mina och allas våra skattepengar går till vinster i privata bolag, framför allt riskkapitalbolag, pengar som vi har betalat för att de ska gå till de sjukas vård, till barnens utbildning och till de äldres omsorg. Låt oss förhindra det i framtiden. Låt oss ta det politiska ansvaret och förbjuda privata vinstintressen i vår gemensamma välfärd. De har inget där att göra. Pengarna ska gå till det som de är avsedda för.

Herr talman! Vi har hört en hel del i denna debatt. För oss kristdemokrater står det klart att vi gärna vill se ett bredare utbud av fler utförare och gärna med betydligt fler inom *non profit*-verksamheten.

LOV, lagen om valfrihet, passar alldeles utmärkt som en kvalitetsförstärkare, och den ger också rejäl valfrihet. Vi vill gärna se mer av kommuner som inför LOV i sina verksamheter.

I Umeå, som jag kommer från, finns det i dag 14 utförare att välja mellan om man har behov av hemtjänst. Man kan få hemtjänst på sitt eget modersmål om man kommer från till exempel ett arabisktalande land. 14 utförare är godkända av kommunen, och man har möjlighet att välja mellan dem. Det är en kvalitetsförstärkare och rejäl valfrihet. Och då konkurrerar man med kvalitet och inte med lägsta pris eftersom alla har samma betalning, även kommunen.

Vinst diskuteras. Var är vinst av godo, och var är vinst av ondo? Här hör vi tydligt att vinst på vissa ställen är bra. Men direkt när vi börjar diskutera välfärdssektorernas område anser en del att vinst är av ondo.

Dagens Samhälle har synat den offentliga marknaden. Jag satt och räknade igenom detta lite grann. I de 20 största bolagen som arbetar inom den offentliga marknaden är omsättningen 70 procent i den hårda sektorn och ungefär 30 procent inom vård, skola och omsorg.

Skatt betalar vi för att få det som vi vill ha utfört i kommuner och landsting. Ett exempel ur denna lista är NCC. År 2011 redovisade NCC en vinst på i runda tal 1,3 miljarder kronor. Om siffrorna från Dagens Samhälle stämmer sker 33 procent av deras verksamhet på den offentliga marknaden i Sverige. Det skulle, mellan tummen och pekfingret, innebära att de gör en vinst på i runda tal 400 miljoner i den offentliga verksamheten i Sverige.

Enligt Vänsterns retorik borde denna vinst återinvesteras i offentlig sektor. Den vinst som företaget gör när man bygger skolbyggnader eller andra byggnader, asfalterar vägar eller gör annat drar ju, enligt Vänsterns retorik, undan resurser ur den kommunala budgeten. Varför anklagar Vänsterns Ulla Andersson inte NCC eller andra bolag för att de tar vinst ur Sveriges skattefinansierade verksamhet? Varför använder man inte den i verksamheten i stället? Varför vill inte Ulla Andersson att man startar kommunala asfaltsverk, kommunala byggbolag etcetera eftersom vi då skulle kunna få ut mer av pengarna? Det är en intressant del som man kan syna.

Vi diskuterade snöröjningen i Umeå kommun i år. Kvaliteten på den kan man diskutera. Men självklart går de som utför snöröjningen inom kommunal verksamhet med vinst, och de måste gå med vinst. Företag måste gå med vinst. Men det blir samma retorik där. Då skulle man kunna säga att denna vinst i stället skulle återinvesteras i snöröjning. Då skulle vi helt plötsligt få mer snöröjning för pengarna, Ulla Andersson. Varför angriper du inte det? Varför går du inte den vägen och höjer kvaliteten på snöröjningen genom att du ställer krav på att vinsten i denna verksamhet ska återinvesteras?

Men sanningen är väl att vi i kommuner och landsting inte ska upphandla någonting av företag som inte är solida och som inte levererar vinst för att kunna göra det jobb som vi vill få utfört. Vi skulle inte anlita dessa bolag. Det är det som är sanningen. Därför behövs det vinst hos de

Aktuell debatt:

*Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

privata utförarna för att vi ska kunna anlita dem och för att de också ska kunna leverera en bra och god verksamhet, oavsett om det är inom den hårda sektorn eller den mjuka sektorn.

(Applåder)

Anf. 18 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Det är dags att summera denna debatt. Det är alldeles tydligt att vi har två alternativ. Det ena är ett pragmatiskt alliansalternativ som tror på välfärden, som vill tillföra resurser, som vill förstärka kvaliteten, öka valfriheten och bidra till att alla människor i Sverige kan bygga sin framtid genom att vi har en väl fungerande välfärd. Mot det står Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Vad är deras politik? Jennie Nilsson frågar: Vad har riskkapitalbolagen och de privata alternativen över huvud taget att tillföra välfärden? Läget i denna verksamhet beskrivs som katastrofalt. Ulla Andersson fyller på med att det är anorektiskt och en katastrof och att det sker till ett oerhört högt pris för människorna som är i denna vård och de 200 000 människor som är anställda och de hundratusentals elever och patienter som tar del av denna verksamhet. Läget är alltså katastrofalt.

Då får man förvänta sig att det finns skarpa, genomtänkta, enkla och robusta förslag som kommer att genomföras. Ska Socialdemokraterna nu förbjuda riskkapitalbolag att vara verksamma i verksamheter kopplade till offentlig finansiering? Är det så att det inom privata alternativ och riskkapitalbolag inom vård, omsorg och läkemedel och annat som säljs till det offentliga ska vara förbud mot en särskild sorts aktiebolag? Eller är det alla aktiebolag som ska förbjudas?

Det är ingen politik som Socialdemokraterna har. Det är bara en kritik utan alternativ. Samma sak gäller på skattesidan. Vi har inte hört ett enda konstruktivt förslag från Socialdemokraterna om hur räntesnurrorna ska stängas. Det finns ingen självkritik i fråga om att de näringsbetingade andelarna öppnade upp för detta snurrande. Det finns inte ett enda realistiskt förslag. Ett högt tonläge utan förslag tycks vara Socialdemokraternas alternativ.

Mot detta står ett pragmatiskt vardagligt arbete i kommuner, lands- ting, regering och riksdag för att alltid förbättra och för att alltid underlätta för att det ska vara bra valfrihet kombinerad med hög kvalitet.

(Applåder)

Anf. 19 JENNIE NILSSON (S):

Herr talman! Vi socialdemokrater anklagas ibland för att vara dåliga på att vara i opposition. Det är säkert sant. Men jag tycker att det är ett betydligt allvarigare problem att vi har en regering som är dålig på att regera och som rent av är ovillig att regera.

Anders Borg har under en dryg timmes debatt egentligen vägrat att över huvud taget ta ansvar för ett samhällsproblem. Ansvaret är alla andras.

När han med högt tonläge – jag vill påstå att ministern är den som använder det riktigt höga tonläget i debatten – går i gång och skyller brister inom vården och omsorgen på exempelvis Socialdemokraterna skulle man möjligtvis kunna misstänka att det beror på ett sätt att försöka skyla över det egna ointresset.

Tittar man på vad denna pragmatiska regering, som Anders Borg försöker hänvisa till, faktiskt har gjort kan man konstatera att det egentligen handlar om att regeringen har gett ett uppdrag som handlar om att räntesnurrorna ska ses över. Det är ett uppdrag som Skatteverket har fått och som de inte behöver slutredovisa förrän i slutet av 2012 – ingen brådska här inte.

Man ska utreda meddelarfriheten, något som redan finns för stora delar av verksamheten men inte för hela. Man behöver dock inte utreda än; det kan vänta till sommaren. Ingen brådska här inte.

Man har tillsatt en moderatledd arbetsgrupp som ska börja analysera och titta på frågan. Man gör det med en retorik som ska låta socialdemokratisk. Men ingen brådska här inte – den ska redovisa ett resultat i slutet av året.

Det är beklämmande att ha en regering och en finansminister som är så ovillig att erkänna problem som finns i samhället att han när han blir kritiserad nästan går i spinn och lägger skulden på allt och alla andra.

Jag har också noterat att det tydligen har börjat bli modernt att citera kända socialdemokratiska företrädare. Jag tänkte avsluta med ett citat. Olof Palme sade en gång: "Politik är att vilja."

Jag måste erkänna att jag fortfarande inte vet vad regeringen och Anders Borg vill i den här frågan.
(Applåder)

Anf. 20 PER BOLUND (MP):

Herr talman! Det jag framför allt slås av i denna debatt är den handfallenhet som präglar de flesta av de andra partierna. Det är många högräddande ord, men det är få – väldigt få – konkreta och genomförbara förslag.

Här måste jag säga att Miljöpartiet särskiljer sig. Vi tror inte på förfärliga löften om att allt blir bättre bara kommunerna tar över all verksamhet i välfärden. Då slänger man ut barnet med badvattnet och slänger ut de verksamheter som faktiskt fungerar väldigt bra. Vi nöjer oss dock inte heller med att som Moderaterna begrava frågan i arbetsgrupper och hoppas på att stormen blåser över.

För oss och, tror jag, också för svenska folket är det oerhört viktigt att ord och handling hänger ihop. Det räcker inte med att bara prata. Man måste också komma med förslag som går att genomföra. Från Miljöpartiets sida har vi på plats i den här debatten levererat konkreta förslag som är möjliga att genomföra och som skulle förbättra kvaliteten och säkerställa att vi får bort de sämsta varianterna inom välfärden.

Vi har levererat konkreta förslag som säkerställer att kvalitet alltid ska gå först i omsorgen och i skolan. Vi har föreslagit åtgärder för att resurserna som avsätts till skolan verkligen ska gå till att utveckla skolan och förbättra för eleverna. Vi har lagt fram förslag som höjer kontrollen så att oseriösa aktörer faktiskt aldrig tillåts komma in i omsorgen eller utbildningen. Vi har lagt fram förslag för att säkerställa att det ska finnas tillräckligt med personal i de kommunala och de privata äldreboendena, så att vi kan säkerställa kvaliteten.

Prot. 2011/12:67
3 februari

Aktuell debatt:

*Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

Från de andra partierna saknar vi dessa förslag. Vi saknar också respons på de förslag vi har lagt fram. Vi trodde att politik gick ut på att lägga fram förslag och bryta dem mot andras åsikter. Från de andra partierna möts vi dock mest av handfallenhet, undflyende och en vilja att skjuta frågorna på framtiden genom att tillsätta arbetsgrupper. Det duger inte. De som drabbas av denna avvaktande hållning är nämligen de svagaste. Det är de äldre, och det är eleverna. Det är inte acceptabelt.

Anf. 21 ALLAN WIDMAN (FP):

Herr talman! Det har varit min avsikt att försöka medverka till att debatten om vinster i välfärden inte förenklas. Det är naturligtvis av det skälet att det är ett viktigt problem, alldeles oavsett vinst eller inte vinst, om vår välfärd inte fungerar och om det finns missförhållanden som drabbar enskilda.

Därför har jag försökt bidra med att säga att det inte bara är riskkapitalbolag som behöver tyglas när vi funderar över lösningar som ska tillförsäkra kvalitet och inflytande för enskilda. All vinstdrivande verksamhet har ett ändamål som i förhållande till skattebetalarnas anslagna medel skiljer ut sig. Det är viktigt att erkänna det.

Det är också viktigt att förstå att offentlig sektor i dag, oavsett om den är kommunal, landstingskommunal eller statlig, stannar utan privata leverantörer. Jag tycker att Anders Sellström gjorde en föredömlig uppräkning som visade på komplexiteten och hur väl hopflätad offentlig och enskild sektor i dag är. När vi reglerar vissa områden utifrån till exempel vinster måste vi åtminstone av principiella skäl ställa oss frågan vad vi gör på de andra områdena. Vad gör vi med bygnadsindustrin? Vad gör vi med försvarsindustrin? Det är bara ett par exempel.

Det är också viktigt att komma ihåg att det inte är tillräckligt med tillsyn och tillstånd. Våra äldre och deras anhöriga måste få möjlighet att värja sig mot missförhållanden. Detta kräver en reglerad etableringsfrihet i kombination med personlig valfrihet.

På en punkt vill jag ge Jennie Nilsson en eloge: Att lyfta fram problematiken i lex Sarah är viktigt. Både inom privat och inom kommunal verksamhet visar det sig att det när missförhållanden uppstår och de anmäls uppåt inte når huvudmännen.

Anf. 22 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Jag vill tacka Socialdemokraterna för att de begärde debatten, för den har min själ varit klargörande. Den har varit klargörande därför att detta i grunden är en ideologisk fråga.

Vänsterpartiet, som enligt sitt partiprogram gärna ser mycket mer av både statliga och kommunala företag, har kunnat berätta att man gärna ser att resan mot socialismen börjar med att de tusentals företag som i dag finns i välfärden försvinner. Mest spännande tycker jag att det har varit att följa de socialdemokratiska inläggen. Där har jag fått lite grann av en déjà vu-upplevelse från 70-talet, då den rätttroga socialdemokraten inte kunde handla på det privata Ica utan gärna åkte några mil för att komma till Konsum.

Debatten har också gett Socialdemokraterna, som under det senaste året på den enkla frågan hur man ser på privata företag i välfärden har levererat allehanda möjliga och omöjliga svar, chansen att komma med ett nytt ställningstagande. Dagsnoteringen är väl att man i dag är negativ till vinster i välfärden, men man saknar förslag om hur vi ska komma dit.

För Centerpartiets del kan vårt budskap om riskkapital och vinster i äldreomsorgen och annan välfärd snarast sammanfattas i visdomsorden från en gammal kommunist, Deng Xiaoping: Det spelar ingen roll om katten är svart eller vit så länge den fångar möss.

Det spelar för Centerpartiet ingen roll om äldreboendet är kommunalt eller privat – inte ens om det är ägt av ett privat riskkapitalbolag – så länge det levererar omsorg om de äldre med värme och hög kvalitet och så länge kommunpolitikerna vågar ge de äldre och de anhöriga den självklara rätten att välja bort det som inte är bra.

(Applåder)

Anf. 23 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Det har på många sätt varit en intressant debatt att vara en del av. Ämnet vi har diskuterat berör oss alla på flera sätt, varför inte minst de beslut vi fattar kring hur vi förhåller oss till en konkurrensutsatt välfärd också får en avgörande betydelse för det samhälle vi utformar.

När nu både Miljöpartiet och Socialdemokraterna närmar sig våra ställningstaganden, vilket har redogjorts för i medierna de senaste dagarna, finns det ingen anledning att vänta. Från Sverigedemokraternas sida vill jag därför klargöra att vi är beredda att agera och ta tag i de här frågorna redan i dag. Jag bjuder därför in den övriga oppositionen till samtal kring dessa frågor. Finns bara viljan finns också kraften att ta tag i de problem vi har identifierat.

Avslutningsvis måste jag bara få lov att tacka alla er tusentals och åter tusentals kämpande välfärdsarbetare ute i landet. Alldeles oavsett om ni arbetar inom en privat eller en offentlig inrättning kan ert arbete inte värderas högt nog.

Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! För Kristdemokraterna är byggande av hus och snöröjning detsamma som omsorgen om våra äldre. Det säger en hel del om var det partiet har hamnat. Då är det också klart att det faktum att de skattepengar som skulle ha gått till de äldres omsorg i stället går till vinst inte är något problem för dem, och att vinsten inom äldreomsorgen är tre gånger så hög som inom elbolagen är självklart då inget problem.

De enligt Borg så pragmatiska Moderaterna lovordar numer riskkapitalbolagen. Och, det är klart, han privatiserar ju av ideologiska skäl och har gjort Sverige till en experimentverkstad för vinstintresserade place-rare. Till och med Financial Times rekommenderar Sverige ur det perspektivet. Investera i välfärden! Den är totalt konjunkturokänslig, kunde man läsa där.

Men, Anders Borg, varför är du så upprörd över bankernas stora vinster när vinsterna inom utbildning, vård och omsorg, där man gör vinster på våra skattepengar, är mångdubbelt så höga? 8 miljarder kronor går till vinster. 8 miljarder är rätt mycket pengar. Jag skulle använda dem till att anställa 20 000 fler i vård, skola och omsorg. Jag skulle använda dem till

*Aktuell debatt:
Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

att skapa bättre arbetsvillkor, till att höja lönerna och skapa mer möjligheter till utbildning. Det skapar bättre kvalitet.

Sådant brukar inte Anders Borg förstå, men om man pratar om skattesänkningar brukar han lystra till. Om man omräknar vinsten i välfärden till en skattesänkning skulle det innebära 2 100 kronor för en arbetande normalinkomsttagare. Det säger en del om vad det här handlar om.

Jag tycker att den här debatten har varit klargörande, som de flesta här säger. Det är bara Vänsterpartiet som tydligt står upp för att vinstintressen inte har någonting i välfärden att göra. Och låt mig vara tydlig: En stor andel av svenska folket håller med oss, medan ni övriga i den här kammaren har väldigt lite stöd för er linje.

Anf. 25 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Kristdemokraterna tror på att olika utförare inom offentlig verksamhet, hård som mjuk, är av godo. Det tillför betydligt mer av utveckling inom välfärdssektorn än det omvända. Men avarter, oavsett var de dyker upp, ska bort. De ska förebyggas så att de inte kommer tillbaka någonstans.

Per Bolund frågar vad regeringen gör. Ja, Kristdemokraterna föreslår en tillsynsmyndighet, en statlig myndighet med muskler som kan gå in och bötfälla där det inte fungerar eller till och med stänga butiken helt och hållet. Men här har också kommuner och landsting en oerhört viktig roll att spela. Människorna som jobbar inom de här verksamheterna, ägarna av bolag eller olika typer av utförare och kommunernas politiker ska ha människovärdet inpräntat i hjärteroten hela tiden. Inget får ställas före människovärdet. Det ska alltid sättas i första rummet.

Det andra förslaget, Per Bolund, som du efterlyser och som vi Kristdemokrater också har genomfört tillsammans med regeringen, är att det ska finnas en möjlighet i varje kommun att införa värdighetsgarantier. Den frågan har vi kristdemokrater drivit i många år.

Här tror jag att det nu är dags för de kommuner som inte jobbar med det här att sätta till klutarna. En värdighetsgaranti som uttalat sätter fingret på vad en värdig vård och omsorg handlar om ska vara en självklarhet i varje kommun runt om i Sverige. Då kommer kommunerna och landstingen att kunna fatta beslut om betydligt större och viktigare uppdrag när man lägger ut verksamhet eller använder sig av alternativa utförare.
(Applåder)

Anf. 26 Finansminister ANDERS BORG (M):

Herr talman! Välfärdssamhället är en grund för den frihet och den möjlighet att välja och att utvecklas som vi erbjuder medborgarna i Sverige. Genom att man har skolan, sjukvården och äldreomsorgen, oavsett inkomst och oavsett arbetsförmåga, omfördelar vi livschanser. Den verksamheten ska naturligtvis bedrivas med högsta möjliga kvalitet, men också i former som inte präglas av likformighet och likhet utan som öppnar för personals och företagares möjligheter att skapa dynamik i verksamheterna.

Lika självklart är det att alla företag i Sverige ska betala skatt. Den verksamhet man bedriver här och de vinster som upparbetas här, som delvis beror på att man har nytta av våra skolor, vår infrastruktur och våra forskningssatsningar, ska man naturligtvis betala skatt för i Sverige.

Och genom att vi har låga skatter med breda skattebaser skapar vi ett konkurrenskraftigt näringslivsklimat. Sverige är inte längre ett högskatte-land, utan vi har skapat förbättringar för vanliga människor och för företag att verka här. Det lägger naturligtvis också grunden för bättre välfärd. Mer tillväxt ger mer skatteintäkter och större trygghet för människor.

Det här är vårt alternativ. Vi säger inte att alla kommunala dagis är perfekta och vi säger inte att alla verksamheter inom äldreomsorgen som drivs av privata aktörer är bra, utan vi säger att här måste man arbeta med förstärkt kontroll. Här måste man följa upp och här måste man utvärdera. Det är så som vi ser på det. Det är det pragmatiska förhållningssättet.

Vi har inget ideologiskt motiv för att sälja ut verksamheter eller överföra dem i privat regi, utan bra verksamheter kan vara kommunala och de kan vara privata. De ska följas upp och de ska kontrolleras. Ett pragmatiskt förhållningssätt till välfärd och ett pragmatiskt förhållningssätt till skatter är vår utgångspunkt i den här debatten, som visar de tydliga skillnader som vi i dag har sett.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

2 § Fortsatt ledighet

Talmannen meddelade att *Erik A Eriksson* (C) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 5 februari–4 mars.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Marie Wickberg* (C) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för Erik A Eriksson.

3 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet och näringsutskottet

Talmannen meddelade att Centerpartiets riksdagsgrupp anmält Marie Wickberg som suppleant i skatteutskottet och näringsutskottet under Erik A Erikssons ledighet.

Talmannen förklarade vald *under tiden den 5 februari–4 mars* till

suppleant i skatteutskottet
Marie Wickberg (C)

suppleant i näringsutskottet
Marie Wickberg (C)

Prot. 2011/12:67
3 februari

*Aktuell debatt:
Förekomsten av
riskkapitalbolag i den
skattefinansierade
välfärden*

4 § Meddelande om utrikespolitisk debatt

Talmannen meddelade att den utrikespolitiska debatten skulle äga rum *onsdagen den 15 februari kl. 9.00.*

5 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2011/12:201

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:201 Hjärtstopp

av Björn Söder (SD)

Interpellationen kommer att besvaras den 17 februari.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.

Stockholm den 1 februari 2012

Socialdepartementet

Göran Hägglund (KD)

Enligt uppdrag

Marianne Jenryd

Expeditionschef

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2011/12:MJ4 och MJ5 till miljö- och jordbruksutskottet

EU-dokument

KOM(2011)885 till näringsutskottet

7 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 3 februari

2011/12:219 ACTA

av *Jens Holm* (V)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:220 Arbetsskadeförsäkringen

av *Eva-Lena Jansson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2011/12:221 Kontrollbesiktning av tunga fordon efter försäljningen av Bilprovningen

av *Leif Pettersson* (S)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

Prot. 2011/12:67

3 februari

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 februari.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 2 februari

2011/12:344 Fusk med lönegarantin

av *Hans Olsson* (S)

till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2011/12:345 Skrothbranschen och skattefusk

av *Sven-Erik Bucht* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:346 Samordning av statliga insatser med kommunal verksamhet

av *Krister Örnfräder* (S)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2011/12:347 EU:s klimatmål 2020

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:348 Framtiden för Dammsdalsskolan

av *Caroline Helmersson Olsson* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

den 3 februari

2011/12:349 Rovdjurscentrum

av *Åsa Lindestam* (S)

till miljöminister Lena Ek (C)

2011/12:350 SJ och krav på underleverantörer

av *Siv Holma* (V)

till statsrådet Peter Norman (M)

2011/12:351 Polisens beredskap vid antirasistiska manifestationer

av *Lena Olsson* (V)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:352 Vattenkraftprojekt inom CDM

av *Jens Holm* (V)

till miljöminister Lena Ek (C)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 februari.

9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 2 februari

2011/12:321 Mänskliga fri- och rättigheter i den nya egyptiska konstitutionen

av *Robert Halef* (KD)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:327 Kompensation för ofrivilligt fördyrade boendekostnader

av *Tomas Nilsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

den 3 februari

2011/12:331 Legitimering av Israels bosättningspolitik i OECD

av *Hans Linde* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 februari.

10 § Kammaren åtskildes kl. 10.47.

Förhandlingarna leddes av talmannen.

Vid protokollet

LARS FRANZÉN

/Eva-Lena Ekman

1 § Aktuell debatt: Förekomsten av riskkapitalbolag i den skattefinansierade välfärden	1
Anf. 1 JENNIE NILSSON (S).....	1
Anf. 2 Finansminister ANDERS BORG (M)	1
Anf. 3 JENNIE NILSSON (S).....	3
Anf. 4 PER BOLUND (MP).....	5
Anf. 5 ALLAN WIDMAN (FP).....	7
Anf. 6 ANDERS W JONSSON (C)	8
Anf. 7 JOHNNY SKALIN (SD).....	10
Anf. 8 ULLA ANDERSSON (V).....	11
Anf. 9 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	13
Anf. 10 Finansminister ANDERS BORG (M)	15
Anf. 11 JENNIE NILSSON (S).....	16
Anf. 12 PER BOLUND (MP).....	17
Anf. 13 ALLAN WIDMAN (FP).....	18
Anf. 14 ANDERS W JONSSON (C)	19
Anf. 15 JOHNNY SKALIN (SD).....	20
Anf. 16 ULLA ANDERSSON (V).....	21
Anf. 17 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	23
Anf. 18 Finansminister ANDERS BORG (M)	24
Anf. 19 JENNIE NILSSON (S).....	24
Anf. 20 PER BOLUND (MP).....	25
Anf. 21 ALLAN WIDMAN (FP).....	26
Anf. 22 ANDERS W JONSSON (C)	26
Anf. 23 JOHNNY SKALIN (SD).....	27
Anf. 24 ULLA ANDERSSON (V).....	27
Anf. 25 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	28
Anf. 26 Finansminister ANDERS BORG (M)	28
2 § Fortsatt ledighet.....	29
3 § Anmälan om kompletteringsval till skatteutskottet och näringsutskottet.....	29
4 § Meddelande om utrikespolitisk debatt.....	30
5 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	30
6 § Hänvisning av ärenden till utskott	30
7 § Anmälan om interpellationer.....	30
8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	31
9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	32
10 § Kammaren åtskildes kl. 10.47.....	32